

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 12 286
Tarih : 22 02 2023

Tarih: 27.05.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadın yoksulluğunun araştırılması ve kadın yoksulluğuna neden olan etmenlerin belirlenerek alınacak önlemlerin saptanması amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Filiz KERESTECIOĞLU

Ankara Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Cinsiyet temelli eşitsizliklerin ve ayrımcılıkların önemli sonuçlarından biri kadın yoksulluğudur. Yoksulluk hızla büyüyen bir sorun olarak Türkiye’de nüfusun önemli bir kısmını etkilemekteyse de, kadınlar erkeklere göre yoksullaşma riskine daha açıktır ve kadınların yoksulluğu deneyimleme biçimleri erkeklerinkinden farklılaşmaktadır. Kadın yoksulluğu çok boyutlu bir sorundur. Gelir ve tüketimin yanı sıra sağlığa, eğitime, yeterli gıdaya, temiz suya, kentsel haklara, adalete erişim gibi yaşam koşullarını belirleyen faktörlerle de doğrudan ilişkilidir.

Kadın yoksulluğunun ve yoksunluğunun ortadan kaldırılmasına yönelik politikalar, aynı zamanda kadınların toplum yaşamına eşit koşullarda katılmasının güvence altına alınmasını da temin edecektir. Bu bakımdan, kadınların sosyal ve ekonomik haklardan faydalanmasının önündeki ayrımcılıkların ortadan kaldırılması, Anayasanın ve CEDAW başta olmak üzere Türkiye'nin imzacı olduğu uluslararası anlaşmaların getirdiği yükümlülükleri yerine getirmesi için gerekli politikaların tespit edilmesi amacıyla Meclis'te bir araştırma komisyonu kurulması aciliyet taşımaktadır.

GEREKÇE

Cinsiyet temelli eşitsizliklerin ve ayrımcılıkların önemli sonuçlarından biri kadın yoksulluğudur. Yoksulluk hızla büyüyen bir sorun olarak Türkiye’de nüfusun önemli bir kısmını etkilemekteyse de, kadınlar erkeklere göre yoksullaşma riskine daha açıktır ve kadınların yoksulluğu

deneyimleme biçimleri erkeklerinkinden farklılaşmaktadır. BM Kadın Birimi ile BM Nüfus Fonunun 2020 yılı raporu pandeminin tüm dünyada kadınlar ile erkekler arasındaki yoksulluk farkını derinleştirdiğini, en az 47 milyon kız çocuğu ve kadının 2021 yılında aşırı yoksulluk sınırına sürükleneceğini göstermektedir.

Kadın yoksulluğu çok boyutlu bir sorundur. Gelir ve tüketimin yanı sıra sağlığa, eğitime, yeterli gıdaya, temiz suya, kentsel haklara, adalete erişim gibi yaşam koşullarını belirleyen faktörlerle de doğrudan ilişkilidir. Bugün hala eğitim ve sağlık harcamaları gibi yaşam koşullarının yanında kişilerin beceri ve kapasitelerini geliştirmeleri üzerinde de doğrudan etkisi olan alanlarda kız çocuklarına erkek çocuklarına göre daha az kaynak ayrılmaktadır. Nitekim bu temel alanlardaki eşitsizliklere odaklanan Dünya Ekonomik Forumu 2021 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'nda yer alan endekste Türkiye 156 ülke arasında 133. sırada yer almaktadır.

Erkek egemenliğinin şekillendirdiği cinsiyetçi iş bölümü, kadınların kamusal hayata katılımının önünde ciddi engel oluşturmaktadır. Türkiye OECD ülkeleri arasında ev içi iş bölümünde cinsiyet eşitsizliğinin en yoğun olduğu ülkedir. Ücretsiz kamu kreşlerinin, yaşlı bakım merkezlerinin vs. sağlanmaması, ev içi iş ve bakım sorumluluklarının tümüyle kadınların omuzlarına yüklenmesi nedeniyle kadınların büyük kısmı işgücüne hiç dahil olamamaktadır.

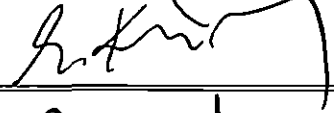
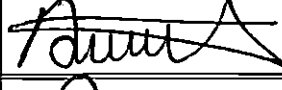
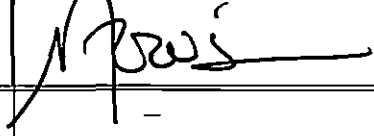
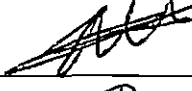
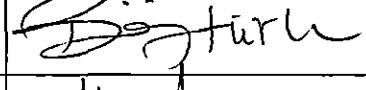
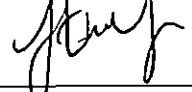
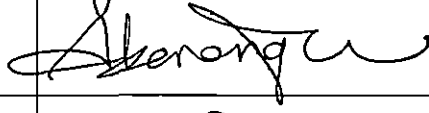
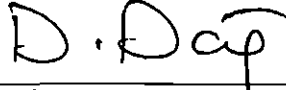
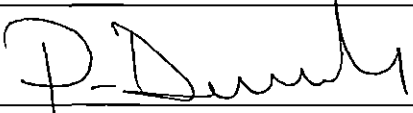
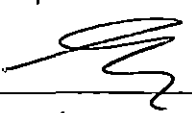
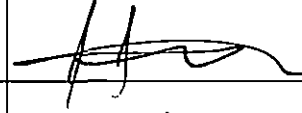
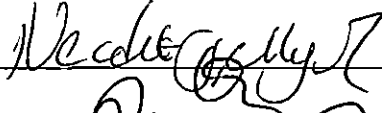
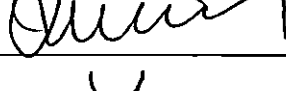
TÜİK verileri, kadınların işgücündeki oranının artmadığını hatta 2014'te %26,7 iken pandeminin de etkisiyle 2020'de %26,3'e gerilediğini göstermektedir. Kadınların işgücüne katılımı zaten düşükken, pandemide iş kaybı ve işsizlik oranı erkeklere göre daha yüksektir. Pandemide erkeklerde iş kaybı %2,5 oranındayken kadınlarda bu oran %8,2 olmuştur. DİSK-AR'ın verilerine göre ise geniş tanımlı işsizlik erkeklerde %24 iken bu oran kadınlarda %37,7 seviyesine ulaşmıştır. Ancak işgücüne dahil olmak da kendi başına kadın yoksulluğuna çözüm değildir. Hem çocukluk ve gençliklerinde sosyal ve mesleki yetkinlik kazanma imkanlarından mahrum bırakılmaları hem de işgücü piyasasının cinsiyetçi yapısı nedeniyle kadınların büyük çoğunluğu düşük ücretli, yükselme şansının olmadığı işlerde istihdam edilmekte, kayıt dışı, fason ve geçici/gündelik işlerde çalışmakta ya da aile işletmelerinde ve tarım sektöründe yaygın olarak görüldüğü üzere ücretsiz aile işçisi olmaktadır. Erkeklerin aksine kadınların büyük çoğunluğu kendi kazançları üzerinde kontrol sahibi de değildir.

Kadın olmanın yanı sıra, göçmenlik, engellilik, etnisite, yaşadığı bölgenin sosyal ve ekonomik düzeyi gibi birçok etmen kadın yoksulluğunda önemli faktörlerdir. Örneğin Türkiye'deki en

güvencesiz işlerden biri olan mevsimlik tarım işçiliği yapan kadınların deneyimleri tüm bu ayrımcılıkların birleşerek kadınları çıkışsız ve derin bir yoksulluk haline nasıl mahkum ettiğini anlamak açısından çarpıcıdır. Urfa, Mardin gibi büyük tarım coğrafyalarında yaşamalarına rağmen, bölgesel eşitsizlikler nedeniyle İç Anadolu, Ege ve Karadeniz'e çalışmaya gitmek zorunda kalanların ciddi bir bölümünü kadınlar oluşturmaktadır. Eğitimlerini yarıda bırakmak zorunda kalan kız çocuklarının da dahil olduğu bu nüfus elektrik, temiz su, tuvalet ve banyo gibi en temel ihtiyaçların bulunmadığı çadır alanlarında kalabalık şekilde yaşamaktadır. Uzun saatler boyunca tarlada çalışmanın yanında kadınlar yemek, çamaşır gibi işlerle, çocuk ve yaşlı bakımıyla da uğraşmaktadır. Bu zorlu koşullarda, tümüyle güvencesiz ve çok düşük ücretlere çalıştıkları gibi kazançları üzerinde de neredeyse hiç söz sahibi olamamaktadırlar.

Güvenceli istihdamdan dışlanan kadınlar emeklilik hakkından da mahrum kalmakta, emeklilik ve sağlık güvencesi baba veya eş üzerinden tanımlanmaktadır. Hem temel yaşam kaynakları hem de sosyal haklar anlamında erkeklere bağımlılığı olağanlaştıran bu sistem, kadınları sürekli yoksullukla sınarken başta ekonomik olmak üzere, erkek şiddetinin diğer biçimleri karşısında da korumasız kılmaktadır. Kadınlar açısından, yoksulluğun derinleşmesi ekonomik bağımlılığı ve sosyal dışlanmayı beraberinde getirmekte, cinsiyet eşitsizliğini yeniden üretmektedir. Kadına yönelik şiddet biçimlerinden biri olan ekonomik şiddet kadınların kendilerine ait gelirlerinin olmadığı durumlarda çok daha yoğun şekilde deneyimlenmektedir. İstanbul Sözleşmesi tam da bu nedenle kadınların şiddetsiz bir yaşam kurabilmelerinin yoksulluk gibi yapısal sorunların çözümünden geçtiğini vurgulamaktadır. Sözleşme şiddetin kaynağının yaşamın her alanına sirayet etmiş toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğuna dikkat çekerek şiddeti önlemek için bütüncül politikalar geliştirilmesini şart koşmaktadır. Bu bakımdan Sözleşmeden çekilme kararı kadına yönelik şiddeti önleme kadar kadın yoksulluğuyla mücadele taahhüdünden de vazgeçmek anlamına gelmektedir.

Kadın yoksulluğunun ve yoksunluğunun ortadan kaldırılmasına yönelik politikalar, aynı zamanda kadınların toplum yaşamına eşit koşullarda katılmasının güvence altına alınmasını da temin edecektir. Bu bakımdan, kadınların sosyal ve ekonomik haklardan faydalanmasının önündeki ayrımcılıkların ortadan kaldırılması, Anayasanın ve CEDAW ile İstanbul Sözleşmesi başta olmak üzere Türkiye'nin imzacı olduğu uluslararası anlaşmaların getirdiği yükümlülükleri yerine getirmesi için gerekli politikaların tespit edilmesi amacıyla Meclis'te bir araştırma komisyonu kurulması aciliyet taşımaktadır.

1	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
2	EROL KATIRCIOĞLU	İSTANBUL	
3	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
4	MEHMET RUŞTU TİRYAKİ	BATMAN	
5			
6	SEMRA GÜZEL	DİYARBAKIR	
7	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	
8	RIDVAN TURAN	MERSİN	
9	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
10	OYA ERSOY	İSTANBUL	
11	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	
12	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
13	SAİT DEDE	HAKKARİ	
14	PERO DUNDAR	MARDİN	
15	SIDIK TAŞ	SİİRT	
16	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
17	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
18	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	
19	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
20	TAYİP TEMEL	VAN	